

DOORHEEN DE TIJD

Pieter Sparre

Gevangen (2012)*

De troost van een lichaam (2014)*

Onderhuids (2016)*

Wat overblijft (2017)**

Het verhaal van L (2023)**

* verschenen bij Uitgeverij Aspekt

** verschenen bij Uitgeverij Blooming

Pieter Sparre

Doorheen de tijd

Autobiofictie

2026

Uitgeverij Blooming
Zoelen

Copyright © 2026 Pieter Sparre
Omslagontwerp Erik Kanter
Foto auteur Truus Klok-Hommers
Vormgeving binnenwerk Walter Kleffens
E-book ePubStudio.nl
ISBN 978-90-8322-115-1
ISBN (e-book) 978-90-8322-116-8
NUR 300

Uitgeverij Blooming

Aan de Schelde

*It is said that before entering the sea
a river trembles with fear.
She looks back at the path she has traveled,
from the peaks of the mountains,
the long winding road crossing forests and villages.
And in front of her,
she sees an ocean so vast,
that to enter
there seems nothing more than to disappear forever.
But there is no other way.
The river cannot go back.
Nobody can go back.
To go back is impossible in existence.
The river needs to take the risk
of entering the ocean
because only then will fear disappear,
because that's where the river will know
it's not about disappearing into the ocean,
but of becoming the ocean.*

Khalil Gibran

Het verleden is een behaagzieke hoer

Louis-Ferdinand Céline

Inhoudsopgave

Ik vertrek	11
Antwerpen	15
Lille	47
Rouen	73
Poitiers	97
Bordeaux	129
Montpellier	167
Lyon	193
Parijs	221
Ik reis terug	255
Dankwoord	275

Ik vertrek

Licht schommelend en piepend verlaat de trein Rotterdam. De medereizigers in mijn coupé staren op mobieltjes. Allemaal mensen met nog een heel leven voor zich, of in ieder geval een half leven. Toen ik een paar minuten geleden binnenkwam keken enkelen even op. Ik zag ze denken: vreemd, zo'n opa met pet en rugzak. Zelig.

'Even chillen, mensen,' riep ik vrolijk. Ondanks mijn ouderdom ben ik heus nog van deze tijd.

'Sst,' klonk het van verschillende kanten. '*Silence, please!*' riep een man in een pak. Een vrouw met een laptop voor zich knikte me vriendelijk toe en wees me op de tekst boven het raam. Stille-coupé.

Waarom weet ik niet, maar het schoot me in het verkeerde keelgat. '*This does not apply when the train...*' als ik geïrriteerd ben is mijn Engels niet op zijn best. '*...stands still*,' zei ik.

De vrouw met de laptop glimlachte meewarig naar me.

I chose eggs for my money, deponeerde mijn rugzak en pet in het rek, ging zitten en staarde uit het raam.

Al snel zie ik op de gevel van een breed gebouw een bekende spreuk van Erasmus voorbijkomen. Die heb ik op vroegere treinreizen nog nooit gezien. 'Waar ik mij goed voel ben ik thuis', staat er. Die spreuk ken ik, *Ubi bene, ibi patria*, schreef Erasmus. Hij is geboren in Rotterdam, studeerde in Leuven en Parijs, woonde in Londen, Oxford en Cambridge, bezocht Venetië en Rome, verbleef in Bazel en Keulen. Hij ontmoette er

mensen met gelijkgestemde, humanistische waarden en precies dat bezorgde hem het thuisgevoel. Europa is zijn vaderland. Wie weet ga ik dit op deze reis ook wel ervaren.

We duiken de zwarte tunnel bij Blaak in, en even lijkt het alsof de inzittenden van de coupé dichter bij elkaar zijn, maar als we weer het daglicht zien is dat gevoel verdwenen.

Het Feyenoord-stadion komt voorbij en daarna foeilelijke industrieterreinen, het ene na het andere. Ooit moet dit een lieflijk landschap zijn geweest. Af en toe rijden we aan met graffiti beschilderde geluidswanden voorbij, tot we eindelijk weer een normale wereld te zien krijgen, akkerland, een kreek, een boerderij, huizen in de verte. Ik ontspan.

Het voelt alsof ik gewoon op weg ben naar een vriend in Roosendaal, of iets verder weg naar mijn broer in Middelburg. Maar één blik op mijn rugzak herinnert me eraan dat ik aan een avontuurlijke reis ben begonnen. De praktische zaken zijn allemaal grotendeels geregeld, treintickets, overnachtingen. Ik ga een aantal steden bezoeken, in Frankrijk, het eerste buitenland uit mijn kindertijd, steden waar ik herinneringen aan heb. Ik wil tijdens deze reis een verslag maken, vooral van mijn overpeinzingen over mijn leven en over alles wat voorbij is. Wie weet wordt dit mijn laatste boek. Echtgenote M keek ietwat bezorgd toen ze me uitzwaaide. ‘Hou me op de hoogte,’ zei ze. Toen ik haar voor het eerst over mijn plan vertelde, nog in een vaag stadium, noemde ze het plagerig een zeer verlate *midlife crisis*. Meer een *end life crisis*, reageerde ik. Maar ze gunt het me wel.

Ik doe mijn oortjes in, Spotify, playlist ‘Zeventiger jaren’. Een elektrisch orgel speelt beginakkoorden en op slag adem ik opervlakkiger: Deep Purple, ‘Sweet child in time’: *you’ll see the line... the line that’s drawn between good and bad...* Bitterzoete herinneringen volgen elkaar op: ‘Another brick in the wall’... ‘Wish you were here’... ‘No woman, no cry’... ‘Go your own

way'... 'Don't stop thinking about tomorrow'... 'Love is the drug'... 'Show me the way'...

In Roosendaal verlaten de twee mensen tegenover mij de trein. Met een behaaglijk gevoel strek ik mijn benen. Ruimte. Ik zet een andere playlist op, de Rolling Stones denderen naar binnen.

1965, bijna zestig jaar geleden. Ik ben in de Veemarkthallen van Den Bosch, met Anne, het eerste meisje met wie ik seks tot aan het laatste honk had (ouderen zullen nu ongetwijfeld aan Meat-loaf denken). Op een afstand van enkele tientallen meters voor ons een verhoogd podium, eromheen een massa hysterische jongeren, waarvan wij deel uitmaken. Het gegil zwelt aan... daar is hij, met parmantige passen komt hij het podium op, Mick Jagger, tikkend op een tamboerijn: *This could be the last time... Maybe the last time... I don't know... oh no... oh no...*

Euforie, we zullen nooit oud worden, althans, 1984 is nog onvoorstelbaar ver weg. Toen ik als student van achttien in Leiden aankwam heb ik het met mezelf op een akkoordje gooid: pas in 1984, George Orwell's ominieuze jaar, zou ik over ouder worden gaan nadenken, en dan was ik redelijkerwijs nog maar halverwege.

Ik herinner me een nacht waarin ik in mijn studentenkamer aan de Klikspaanweg in Leiden in bed lag en op de kamer boven mij 'Ruby Tuesday' werd gedraaid. Ergens in 1967 moet dat geweest zijn. Het greep me naar de keel en ik wist niet of ik diep ongelukkig of diep gelukkig was. Nu ik erover nadenk moet het geluksgevoel te maken hebben gehad met het besef hoe wonderbaarlijk het was dat ik bestond en dat de wereld nog helemaal voor me open lag. Het ongeluksgevoel wortelde vermoedelijk in het besef dat dit moment eenmalig was, dat alles altijd voorbijgaat, precies zoals Mick Jagger zong: *Yesterday don't matter if it's gone* en *There's no time to lose, I heard her say, Catch your dreams*

before they slip away.

Een nog verder verleden. Zomer 1959, ik doe mee aan een jeugdtennistoernooi in Domburg. 's Avonds laat sta ik buiten voor een café, waar ik zojuist voor het eerst van mijn leven bier heb gedronken. Mijn eerste roes, op een zoele zomeravond. Binnen is het stampvol. Door geopende ramen stroomt muziek naar buiten, luid wordt meegezongen: *'Sie kommt sie kommt nicht mehr, die Zeit kommt nimmer mehr, schön ist die Jugendzeit, sie kommt nicht mehr.'*

Ik adem een paar keer diep in en uit. Wonderbaarlijk hoe goed ik me dat moment nog herinner... Waarschijnlijk beseftte ik toen al hoe waar dat was.

We naderen Antwerpen. Terug in het nu kijk ik de coupé rond. De vrouw met de laptop glimlacht en ik maak een soort buiginkje naar haar. Ze is nog heerlijk jong, niet onaantrekkelijk, ergens in de vijftig schat ik.

In drie talen wordt omgeroepen dat we binnenkort Station Antwerpen zullen binnenrijden. We worden aangespoord onze bagage niet te vergeten en op te passen bij het uitstappen. Tien minuten later sta ik in de centrale stationshal. Barokke schoonheid, zonder twijfel een van de mooiste stations van Europa. Ik haal diep adem, recht mijn schouders en loop naar buiten.

Antwerpen

We leven slechts om schoonheid te ontdekken. Al het andere is een vorm van afwachten.

Kahlil Gibran

De Keyserlei... Wanneer was ik hier voor het eerst? Precies weet ik het niet, ik moet een jaar of tien geweest zijn. Ik loop naast mijn vader. Achter me loopt mijn moeder, met aan iedere hand een jonger broertje.

‘Laten we hier maar naar binnen gaan,’ zegt mijn vader. En alsof hij het helemaal niet eng vindt, doet hij de deur van het restaurant open.

Een warme golf van geluid en geuren komt me tegemoet. Mijn moeder botst tegen me aan. ‘Loop maar door,’ zegt ze.

Van de ontelbare herinneringen die in ons liggen opgeslagen, is er een aantal dat eruit springt doordat alles van één specifiek moment bewaard is gebleven, beelden, geuren, geluiden, én bijbehorende emoties. Ik zie en hoor mijn vader in gesprek met een dikke vrouw met een wit schortje. ‘Het is om iets te eten en te drinken, madame,’ zegt hij, in deftiger taal dan hij normaal spreekt. Mijn moeder kijkt, zoals altijd, stil toe, terwijl mijn vader het woord doet. Mijn broertjes staan doodstil naast haar. De dikke madame brengt ons naar een tafeltje. Mijn vader neemt voor iedereen de bestelling op: ‘Een avruus en een spa citron, madame.’ Niet veel later krijgen we allemaal eerst een flesje met drank en een glas en daarna een heel erg groot bord, waar ik met verwondering naar kijk: er liggen een paar blaadjes sla op, enkele halve tomaatjes, oranje schilletjes die wortel blijken te zijn,

erwtjes, sliertjes van een soort spaghetti, en tussen dat alles een viertal halve eieren die met geel spul gevuld zijn. Midden op tafel zet de een mand met boterhammen. Dit is de grotemensenwereld, voel ik. Avruus is *Oeufs à la Russe*, zou ik later aan de weet komen.

Ik heb voor enkele nachten een appartement gehuurd aan de Frankrijklei, om de hoek van de Keyserlei. Niet zo lang geleden waren we hier met de familie, met echtgenote M en de kinderen en aanhang. Mijn tachtigste verjaardag vierden we met een lang weekend Antwerpen. De meisjes bij de receptie herkennen me niet. Ik zie ze alleen maar denken: als het maar geen zwerver is.

Het is een fraai appartement, alles erop en eraan, keukentje, zitgedeelte, aparte slaapkamer. Ik zet thee en eet een paar meegebrachte, belegde boterhammen. Daarna ga ik als gewoonlijk rond deze tijd voor mijn siësta op bed liggen.

Ik ben geboren op donderdag 2 december 1943. Eén leven meer op de ongeveer 2,4 miljard die er op dat moment al op aarde zijn (waarvan 9 miljoen in Nederland). Generaal Montgomery brak die dag door de Duitse linies in Noord-Italië heen, Britse Spitfires voerden zware bombardementen uit op diverse Duitse doelen, Duitse Junkers brachten in de Italiaanse stad Bari een groot aantal geallieerde transport- en bevoorradingschepen tot zinken. Een van die schepen vervoerde mosterdgas, tientallen mensen konden er niet aan ontsnappen. Roosevelt, Churchill en Stalin keken aan het eind van die dag tevreden terug op het overleg dat ze in de voorafgaande dagen hadden gehad in Teheran.

Maar van dat alles had ik natuurlijk geen weet. En mijn ouders hadden op dat moment ook wel wat anders aan hun hoofd dan de Tweede Wereldoorlog.